

TÜRKİYE'NİN BİRLEŞMİŞ MİLLERLER KADINLARA KARŞI AYRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ KOMİTESİ'NE (CEDAW) SUNDUĞU ARA DÖNEM RAPORU

(Temmuz 2012)

Türkiye, 1986 yılından bu yana taraf olduğu CEDAW Sözleşmesi kapsamındaki yükümlülükleri çerçevesinde 6. Dönemsel Ülke Raporu'nu 2010 yılında Komite'ye sunmuş ve Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı başkanlığında bir heyet ile 2010 yılında raporu Komite önünde savunmuştur.

Türkiye'nin sunmuş olduğu raporu değerlendiren CEDAW Komitesi, Nihai Yorumlarını açıklamış ve bu yorumların 48 inci paragrafında, iki yıl içerisinde Türkiye'den iki konuda yazılı bilgi talebinde bulunduğunu açıklamıştır. Bu konular, Nihai yorumların 17 inci ve 23 üncü paragraflarında şu şekilde yer almaktadır:

“17. Madde: Komite daha önceki 2005 yılı sonuç gözlemlerini yineler ve eğitim, istihdam, sağlık, siyasi hayat ve kamu hayatı alanlarında başörtüsü takılmasına ilişkin yasağın etkilerini değerlendirmek amacıyla taraf Devletten çalışmalar düzenlemesini ve bir sonraki periyodik raporunda çalışmanın sonuçlarına ve yasağın ayrımcı sonuçlarını ortadan kaldırmak için alınan önlemlere ilişkin detaylı bilgiye yer vermesini talep eder. “

“23. Madde: Komite, Taraf Devleti 19 No'lu genel tavsiye kararına uygun olarak kadına yönelik şiddeti ele almak için kapsamlı önlemler almaya öncelik vermeyi sürdürmesi hususunda teşvik eder. Komite, taraf Devlete, aile içi şiddeti de içeren kadına yönelik her türlü şiddetle mücadeleye ilişkin 4320 No'lu Kanunun değerlendirilmesi ve güçlendirilmesi; bu gibi mevzuatlarda kadına yönelik her türlü şiddetin yasak olduğunun, şiddet mağduru kadın ve kız çocuklarının koruma kararları da dahil acil yardım ve koruma yollarına erişime sahip olduğunun ve faillerin kovuşturulup cezalandırıldığıının güvence altına alınması çağrısında bulunur. Daha önceki 2005 nihai yorumlarına paralel olarak Komite, kadına yönelik her türlü şiddeti ele alabilmelerini, şiddetle mücadele edebilmelerini ve mağdurlara yeterli destek sağlayabilmelerini garanti altına almak için kamu yetkilileri, yargı görevlileri, kolluk kuvvetleri ve sağlık hizmeti sağlayan kimseler için düzenlenen eğitim çalışmaları ve programlarının yaygınlaştırılmasını tavsiye eder. Aynı zamanda Komite, kadın ve kız çocuklarına yönelik her türlü ayrımcılığa ilişkin kamu farkındalık yaratma kampanyalarının sürdürülmesini de tavsiye eder. Buna ek olarak Komite taraf Devlete şiddet mağdurlarına sığınma evleri de dahil ek danışmanlık ve diğer destek hizmetler oluşturmasını ve bu bağlamda gerekli tedbirleri uygulamak için yeterli kaynak ayrılmasının garanti altına alınmasını tavsiye eder. Komite, taraf Devletten kadına yönelik şiddet alanında çalışan sivil toplum örgütleri ile işbirliğini arttırmasını talep eder.”

Bu rapor, CEDAW Komitesi'nin talebi üzerine, 30 Temmuz 2010 tarih ve CEDAW/C/TUR/CO/06 numaralı Nihai yorumların 17. ve 23. paragraflarında yer alan tavsiye kararlarını uygulamak üzere atılan adımlara ilişkin yazılı bilgi sunma yükümlülüğü kapsamında Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

tarafından hazırlanmıştır. Rapor hazırlanırken, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra kadının insan hakları alanında çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşları ile akademisyenlerin görüşlerine de başvurulmuştur.

NİHAİ YORUMLARIN 17. MADDESİNDE YER ALAN BAŞÖRTÜLÜ KADINLARA İLİŞKİN ÇALIŞMALAR

Bu bölümde başörtüsü takan kadınların durumuna ilişkin istatistiki veri çalışmaları, ilköğretimde, orta öğretimde ve yüksek öğretimde başörtüsü takılmasına ilişkin düzenlemeler ve başörtülü kadınların istihdam alanındaki durumuna ilişkin açıklamalara yer verilmektedir.

Başörtüsü Takılmasına İlişkin İstatistiki Verilerin Oluşturulması

Türkiye’de eğitim, istihdam, siyasi hayat ve kamu hayatı alanında başörtüsü takılmasının yasak olduğuna ilişkin yasal bir dayanak olmamakla birlikte, uygulamadan kaynaklanan nedenlerle yönetmeliklerle ilişkilendirilerek bir takım yasaklamalarla karşılaşılmaktadır. Bu nedenle başörtüsü takılmasına ilişkin uygulamadan kaynaklanan ve fiilen gerçekleşen yasağın etkilerinin tespit edilmesinde kullanılabilir bir kayıt tutma sistemi bulunmamakta ve resmi veri niteliğinde bilgilerin toplanması güçlüğüyle karşılaşılmaktadır.

Konuya ilişkin resmi bir istatistik bulunmamakla beraber, konunun bir toplumsal sorun olduğundan hareketle, çeşitli sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülmüş sınırlı birkaç araştırma vardır.

Dilek Cindoğlu’nun TESEV Yayınlarından 2010 yılında çıkan “Başörtüsü Yasağı ve Ayrımcılık: Uzman Meslek Sahibi Başörtülü Kadınlar” başlıklı araştırmasının amacı yüksek öğrenimli uzman meslek sahibi başörtülü kadınların iş hayatında başörtüsü yasağından dolayı yaşadıkları sorunları, karşılaştıkları ayrımcılıkları ve engelleri tespit etmektir. 2012 yılında çıkan TESEV, “Başörtüsü Yasağı ve Yol Haritası” çalışması bu raporun devamı niteliğinde olup rapora konu olan ayrımcılık vakalarının ve başörtüsü yasağının kamu sektöründen özel sektöre ve gündelik hayatlara yansıyan etkisinin ortadan kaldırılmasına yönelik tespit ve önerilerde bulunmaktadır.

Fatma Benli’nin Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakarı Ofisi internet sitesinde yer alan “İstatistiki Verilere Göre Türkiye’de Kadınların Genel Konumu ve Başörtüsü Yasağının Cinsiyet Endeksine Etkileri” başlıklı makalesinde istatistiki veriler ışığında başını örten kadınlara karşı gerçekleşen muamelenin kadın sorunları üzerindeki etkileri incelenmiştir (<http://www.osce.org/odhr/39070>’dan alınmıştır).

Hazar Eğitim, Kültür ve Dayanışma Derneği tarafından 2007 yılında “Türkiye’nin Örtülü Gerçeği” başlıklı başörtüsü yasağı ile ilgili alan araştırması yürütülmüştür. Araştırma, 5 Ocak - 15 Şubat 2007 tarihleri arasında Adana, Ankara, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, İstanbul, İzmir, Konya ve Samsun illerinde toplam 1112 denekle yüz yüze yapılan görüşmelere ve anket

çalışmasına dayanmaktadır. Çalışma, başörtüsü yasağının toplumsal ve ekonomik etkilerini ve ayrıca kadınlar üzerindeki etkisini araştırmaktadır.

Ancak, bu araştırmaların sonuçlarının olayı tüm boyutlarıyla açıklamakta yetersiz olması nedeniyle, CEDAW Komitesi'nin Türkiye'nin 6. Ülke Raporuna ilişkin Nihai Yorumları'nda belirtmiş olduğu konulardan biri olan başörtüsü yasağının etkilerinin ortaya koyulması amacıyla ilk kez 61. Hükümet döneminde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Türkiye İstatistik Kurumu işbirliğinde, üniversite öğrencileri, öğretim görevlileri ve kamu çalışanlarını kapsayan bir araştırma yapılması ve araştırma sonucunda konuya ilişkin verilere ulaşılmasına yönelik çalışmalar başlatılmıştır.

Araştırmanın örnekleminin belirlenmesine temel oluşturacak bilgilerin toplanması amacıyla Bakanlıklar ve üniversiteler nezdinde girişimlerde bulunulmuş, resmi yazışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda elde edilen veriler, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yüzyüze görüşme yöntemiyle yapılacak araştırmada kullanılacaktır. Söz konusu araştırmanın sonuçlarının 2014 yılında Komiteye sunulacak olan Türkiye'nin 7. Dönemsel Ülke raporunda paylaşılması planlanmaktadır.

Öte yandan, bir araştırma kuruluşu olan Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) tarafından, "Başörtüsü Yasağının Ekonomik Etkileri" konulu bir anket çalışması başlatılmıştır. Bu kapsamda üç farklı anket hazırlanarak, başörtülü/başörtüsüz çalışan çalışmayan kadın gruplarına; eşi başörtülü/başörtüsüz erkek çalışanlara ve şirket yöneticilerine yönelik anketler yapılacaktır. Sonuçları Türkiye İstatistik Kurumu tarafından değerlendirilecek olan bu anketin sonuçlarının da 2014 yılında sunulacak ülke raporunda Komite'ye sunulması planlanmaktadır.

İlk ve Orta Öğretim Kurumları

Türkiye'de ilköğretim ve orta öğretimde okul sınırları içinde kız öğrencilerin başlarının açık olması zorunludur. Türkiye'deki eğitim sistemi tektir ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Bu konudaki düzenlemeleri içeren 22.07.1981 tarihli "Milli Eğitim Bakanlığı ve Diğer Bakanlıklara Bağlı Okullardaki Görevlilerle Öğrencilerin Kılık ve Kıyafetlerine İlişkin Yönetmelik"te öğrencilerin başlarının açık olması gerektiği ifade edilmektedir. İlgili yönetmelik dini eğitimin verildiği imam hatip liselerinde Kuran-ı Kerim dersinde başın örtülebileceğine ilişkin hüküm içermektedir.

Okullarda başın açık olmasına ilişkin hüküm, kız çocuklarının bir bölümünün erken yaşlarda okuldan ayrıldıkları iddiasına neden olsa da, Türkiye'de eğitim alanında özellikle son yıllarda yapılan atılımlar sonucu, ilköğretimde kız ve erkek çocukları arasındaki fark oldukça azalmıştır. 2011-2012 öğretim yılı verilerine göre, ilköğretimde erkek çocuklarının okullaşma oranı %98,77 iken, kız çocuklarında oran %98,56 olarak gerçekleşmiştir.

Yüksek Öğretim Kurumları

CEDAW Komitesi'nin 2010 yılında düzenlenen Türkiye'ye ilişkin oturumu sonrası, Türkiye'de yükseköğretim kurumlarında başörtülü öğrencilere karşı olan uygulama değişmiştir. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'nın 23.07.2010 tarihli yazısında öğretim görevlilerinin öğrencileri kılık kıyafeti nedeni ile dersten çıkarma yetkisinin bulunmadığı ifade edilmiştir.

Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM), 5 Temmuz 2011 tarihinde Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları kılavuzundan, üniversiteye yerleşmeye hak kazanan adaylardan kayıt yaptırırken istenen fotoğrafların "son altı ay içinde önden, başı açık; adayı kolaylıkla tanıtabilecek şekilde çekilmiş olması" koşulunu çıkarmıştır.

2012 yılı itibarı ile Türkiye'deki üniversitelerde Yükseköğretim Kanunu'nun Ek 17. maddesinde yer alan "(Ek: 25/10/1990 - 3670/12 md.) Yürürlükteki kanunlara aykırı olmamak kaydı ile yükseköğretim kurumlarında kılık ve kıyafet serbesttir." hükmü tüm kıyafet biçimleri için uygulanmaktadır. Meclis İnsan Hakları İnceleme Komitesi ve Başbakanlık İnsan Hakları Kuruluna yapılan bireysel ayrımcılık şikayetleri ise azalarak münferit hale gelmiştir. Bu noktada üniversitelerde yasağın kalktığını beyan etmek mümkündür.

Yükseköğretim kurumlarında başın açık olma şartının kaldırılmasının, kadınların öğrenim hayatlarında olumlu sonuçlara yol açması beklenmektedir.

İstihdam Alanında Başörtüsü Takılmasına İlişkin Durum

Türkiye'de kadınların ekonomik yaşama katılımına ilişkin istatistikler, kadınların işgücüne katılımda, istihdamda erkeklerin gerisinde kaldıklarını, işsizlik oranlarının kadınlar arasında daha yüksek olduğunu ve kadın yoksulluğunun daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Türkiye'de kadın istihdamı istenen oranlarda değildir. 2011 yılı Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, Türkiye'de kadınların işgücüne katılma oranı %28,8; istihdam oranı %25,6; işsizlik oranı ise %11,3'tür.

Yapılan araştırmalar kadınların ekonomik yaşama katılımında bu düşük oranlarla karşılaşılmasını bazı nedenlere dayandırmaktadır.

Kadınlar, kırsal alanda özellikle tarımda ücretsiz aile işçisi olarak istihdam edilirken, kentleşme ile birlikte kente geldiklerinde, kentteki işgücü piyasasının yapısının farklılığı nedeniyle istihdamda güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. Çoğu zaman, kentteki işgücü piyasasının gerektirdiği eğitim düzeyine ve mesleki yeterliliğe sahip olmadıklarından, bu durum kadınların işgücü piyasasından çekilmelerine ya da ücretlerin daha düşük olduğu kayıt dışı ekonomide istihdam edilmelerine neden olabilmektedir.

Türkiye'de istihdam alanında başörtüsü takılmasına ilişkin mevcut durumun, kadınların ekonomik yaşama katılımında karşılaşılan bu düşük oranların nedenlerinden birini

oluşturduğu yönünde görüşler bulunmaktadır¹. Ancak, sınırlı birkaç araştırma dışında (bakınız Başörtüsü Takılmasına İlişkin İstatistik Verilerin Oluşturulması bölümü) konuya ilişkin istatistik veri bulunmamaktadır.

Türkiye’de kamu görevlilerine ilişkin kılık kıyafet hükümleri 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun Ek 19. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre devlet memurları, kanun, tüzük ve yönetmeliklerin öngördüğü kılık ve kıyafet kurallarına uymak mecburiyetindedir. Ayrıca, Devlet Memurları Kanunu’nun 125. maddesinde disiplin yaptırımları düzenlenmiştir. Bu maddede, uyarma cezasını gerektiren fiil ve haller arasında, “kılık ve kıyafet hükümlerine aykırı davranmak” ifadesi yer almaktadır.

Özel sektör söz konusu olduğunda da, herhangi bir yasal dayanağı olmamakla birlikte, Türkiye’de bir kadının başörtülü olarak çalışabileceği alanların sınırlı olduğu görüşünde olan sivil toplum kuruluşları bulunmaktadır.

Türkiye’nin Örtülü Gerçeği isimli “Başörtüsü Yasağı Alan Araştırması”, başörtüsü örten kadınların iş hayatlarında yaşadıkları mağduriyetleri tespit etmektedir. Araştırmaya katılanların %32’si şimdiye kadar hiç bir işte çalışmadığını belirtilirken, başını örttüğü için iş bulamadığını söyleyenlerin oranı %20.8, arka planda çalışmaya zorlandığını söyleyenlerin oranı %17.8, mesleği dışında başka bir işi yapmak zorunda kaldığını söyleyenlerin oranı %17.1, düşük ücretle çalıştırıldığını söyleyenlerin oranı %12.7 olmuştur. Ankete katılanlar bunların yanı sıra başörtüsü yasağı sebebiyle iş yerinde verimin düştüğünü (%10.8), işten atıldığını (%10.2), çalıştığı işi seçme sansından mahrum bırakıldığını (%6.7), peruk takmak zorunda kaldığını (%6), işinde kariyer yapamadığını (%3.2), ceza aldığını/işyerinden uzaklaştırıldığını (%2.3), başını açmak zorunda kaldığını (%1.9), işten ayrıldığını (%1.3) ve başörtüsün sorun olmayacağı işlerde çalıştığını (%1.1) belirtmişlerdir. Araştırmaya katılanların sadece %1.4’ü işyerinde başörtüsünden dolayı sorun yaşamadığını ifade etmiştir.

İstatistik çalışmalara ilişkin bilgilerin aktarıldığı bölümde değinildiği üzere, yapılan araştırmalar Türkiye’deki durumu bütünüyle yansıtmak konusunda bir takım sınırlılıklara sahiptir. Bu nedenle, TÜİK ve TEPAV tarafından yapılacak araştırmaların sonucunda resmi verilere ulaşılmasının mümkün olacağı değerlendirilmektedir.

¹ TESEV, Başörtüsü Yasağı ve Ayrımcılık Uzman Meslek Sahibi Başörtülü Kadınlar, Dilek Cündioğlu,

NİHAİ YORUMLARIN 23. MADDESİNDE YER ALAN KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEYE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Türkiye Cumhuriyeti Devleti olarak kadına yönelik şiddetin kadınlara yönelik ayrımcılık olduğu ve bunun bir insan hakkı ihlali olduğunu kabul etmekteyiz. Rapor süresince de bu konuya özel önem verilmiştir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü öncülüğünde ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları işbirliğinde kadına yönelik şiddete sıfır tolerans ilkesi çerçevesinde kapsamlı önlemler geliştirilmiş ve bu önlemlerin uygulanmasını öncelikli politikalarımız arasında benimsenmiştir.

MEVZUATIN GÜÇLENDİRİLMESİ

T.C. Anayasası'nda Yapılan Değişiklik

Türkiye, kadın erkek eşitliği ilkesine ilişkin açık bir hükme daha önce de Anayasasında yer vermekle birlikte, Anayasanın 10. maddesine 2004 yılında "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür." hükmü; 2010 yılında ise "*...., bu maksatla alınacak tedbirler, eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.*" ibaresi eklenmiştir. Yapılan değişikliklerle devlete cinsiyete dayalı ayırım yapmamanın da ötesine geçerek kadınlara erkeğin her alanda eşit haklara, eşit imkânlarla kavuşması için düzenlemeler yapma, gerekli tedbirler alma yükümlülüğü verilmiş; alınacak tedbirlerin eşitliğe aykırı olarak yorumlanmayacağı belirtilerek olumlu eylem uygulamaları anayasal zemine kavuşmuştur. Devrim niteliğinde olan bu değişiklik ile Türkiye, Anayasasında bu tür bir hükme yer veren az sayıda ülkeden biri olmuştur.

İstanbul Sözleşmesi

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 7 Nisan 2011 tarihinde Strazburg'ta onaylanan ve 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da ülkelerin imzasına açılan, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 17 ülke tarafından imzalanan "Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi" (İstanbul Sözleşmesi) ülkemiz tarafından 24 Kasım 2011'de onaylanmış; 8 Mart 2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmasının ardından onaya ilişkin belgelerin 14 Mart 2012'de Avrupa Konseyi'ne teslim edilmesi ile yürürlüğe girmiştir.²

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

Türkiye'nin hazırlığına öncülük ettiği ve parlamentosundan ilk olarak Türkiye'nin geçirdiği Sözleşme'ye uygun olarak iç hukuk düzenlemesinin yapılması ve 4320 sayılı "Ailenin Korunmasına Dair Kanun"un uygulamadan kaynaklanan eksikliklerinin giderilmesi ve

² Türkiye Cumhuriyeti Anayasası uyarınca uluslararası sözleşmeler iç hukukun bir parçasıdır. 90. madde uyarınca: "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz."

kapsamının genişletilmesi amacıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" hazırlanmıştır.

Sivil toplum kuruluşu temsilcileri, Ankara Adliyesinde aile içi şiddet konusunda görev yapan Cumhuriyet savcıları, Aile Mahkemesi Hakimleri ve büyükşehir belediyesi olan 16 ilin baro başkanı ile düzenlenen toplantılar ve ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşunun ve sivil toplum kuruluşlarının yazılı görüşleri kapsamında hazırlanan Kanun, 8 Mart 2012 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda oy birliği ile kabul edilmiş; 20 Mart 2012 tarih ve 28239 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

6284 No'lu Yasada Komitenin nihai yükümlülüklerin 23. Maddesinde ifade edilen hususlarda özel düzenlemeler getirilmiştir. 4320 No'lu Kanunun değerlendirilmiş ve güçlendirilmiş; kadına yönelik her türlü şiddetin yasak olduğunun, şiddet mağduru kadın ve kız çocuklarının koruma kararları da dahil acil yardım ve koruma yollarına erişime sahip olduğu ve failerin kovuşturulup cezalandırıldığı güvence altına alınmış, şiddetle mücadele edebilmelerini ve mağdurlara yeterli destek sağlayabilmelerini garanti altına almak için kamu yetkilileri, yargı görevlileri, kolluk kuvvetleri ve sağlık hizmeti sağlayan kimseler için eğitim çalışmaları ve kamu farkındalık yaratma kampanyalarına ilişkin özel hükümler getirilmiş, Şiddet Önleme ve İzleme merkezleri ile sığınma evleri de dahil ek danışmanlık ve diğer destek hizmetler oluşturması için girişimlerde bulunmuş, barınma yerleri yetersiz olduğunda diğer kamu kuruluşların sosyal tesislerinde geçici barınma sağlanacağı hüküm altına alınmıştır. Ayrıca yasada "Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerin ilgili sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapılması" konuları düzenlenmiştir.

"Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" ile getirilen önemli düzenlemeler şunlardır;

- Kanun, CEDAW doğrultusunda medeni duruma göre herhangi bir ayırım içermeyecek ve diğer aile bireylerini de kapsayacak şekilde 4320 sayılı Kanun'dan daha geniş bir uygulama alanına sahiptir. Kanunun amacı; "şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir." Ayrıca Kanun'un uygulanmasında ve hizmetlerin sunulmasında uyulacak temel ilkeler sıralanmıştır.
- Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi'ne uygun olarak fiziksel, sözlü, cinsel, ekonomik ve psikolojik şiddeti de kapsayacak şekilde "şiddet" kavramı söz konusu Kanun'da tanımlanmıştır.
- Korunan kişi ile şiddet uygulayan ve uygulama ihtimali bulunan kişi hakkında alınabilecek koruyucu ve önleyici tedbirler ayrıntıları ile düzenlenmiştir.
- Korunan kişi hakkında; barınma yeri tespiti, geçici maddi yardım yapılması, psikolojik mesleki, hukuki ve sosyal destek hizmetlerinin verilmesi, resen geçici koruma altına alınması ve kreş imkânından faydandırılması hakkında verilecek koruyucu tedbir kararlarının mülki amir tarafından, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise (barınma ve geçici koruma) ilgili kolluk amirlerince koruyucu tedbir kararı alınabilecek ve kararlar verilirken delil ve belge aranmayacaktır.
- Korunan kişi hakkında; işyeri ve yerleşim yerinin değiştirilmesi, aile konutu şerhi konulması ve hayati tehlikenin bulunması halinde Tanık Koruma Kanunu çerçevesinde

kimlik ve diğ er bilgi ve belgelerinin değ iştirilmesi hakkında verilecek koruyucu tedbir kararlarının hakim tarafından verilmesi düzenlenmiştir.

- Ş iddet uygulayan ya da uygulama ihtimali olan kişiye ise hakim tarafından; korunan kişiye yönelik ş iddet tehdidi, hakaret, aş ağı lama veya küçük düş ürmeyi iç eren söz ve davranış larında bulunmama; evden uzaklaştırılma ve müşterek konutun korunan kişiye tahsisi; korunan kişi-kiş ilere yaklaş masının önlenmesi; korunan kişinin şah si ve ev eş yalarına zarar vermemesi; silahı varsa veya silah taş ıması zorunlu bir kamu görevi ifa etse bile zimmetinde bulunan silahı ilgili birimlere teslim etmesi; alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde bağı mlılığ ı var ise hastaneye yatmak dahil muayene ve tedavisinin sağ lanması düzenlenmiştir. Acele hallerde burada da 24 saat iç erisinde hakim onayına sunulmak kaydıyla kolluk tarafından da önleyici tedbirlerin alınabilmesi düzenlenmiştir.
- Ayrıca hakim tarafından velayet, kayyım, nafaka ve kiş isel iliş ki kurulması hakkında karar verilebileceğ i, ş iddet uygulayan kişi ailenin geç imini sağ layan kişi ise hakim tarafından durumun özellikleri göz önüne alınarak talep edilmese dahi nafakaya hükmedilebileceğ i düzenlenmiştir. Nafaka ö demekle yükümlü kılınan kişinin Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağı lantısı olması durumunda, korunan kişinin başvurusu aranmaksızın nafakanın, ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından resen tahsil edileceğ i belirtilmiştir.
- Kiş inin silah bulundurması, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması gibi suçlar nedeniyle soruşturma, kovuşturma ve mahkumiyet evrelerinden denetimli serbestlik hükümlerinin iş lemeye devam edeceğ i düzenlenmiştir.
- Ş iddet veya ş iddet uygulama tehlikesinin varlığ ı halinde herkesin bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar etmesi; ihbarı alan kamu görevlilerinin Kanun kapsamında görevlerini gecikmeksizin yerine getirmeleri ve uygulanması gereken diğ er tedbirlere iliş kin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlü olduğu düzenlenmiştir.
- Tedbir kararının ilgilinin talebiyle, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine ilk seferinde altı aylık bir süre iç in verilecek olup ş iddet uygulanmasının veya ş iddet tehlikesinin varlığ ı halinde verilen tedbirlerin süresinin veya şek linin değ iştirilmesine kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebileceğ i hüküm altına alınmıştır.
- Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi iç in ş iddet uygulandığ ı hususunda delil veya belge aranmayacağ ı, önleyici tedbir kararlarının gecikmeksizin verileceğ i ve verilen kararların uygulanmasının geciktirilemeyeceğ i, tedbir talebinin reddine iliş kin karar ise sadece korunan kişiye tebliğ edileceğ i düzenlenmiştir.
- Gerekli olması halinde tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen korunan kişi ve diğ er aile bireylerinin kimlik bilgilerin veya kimliğ ini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adreslerinin tüm resmi kayıtlarda gizli tutulacağ ı belirtilmiştir.
- Kanun hükümlerine göre verilecek tedbir kararlarına karşı ilgililer tarafından iki hafta iç erisinde aile mahkemesine itiraz edilebileceğ i düzenlenmiştir.
- Kanun kapsamındaki verilen koruyucu veya önleyici tedbir kararının yerine getirilmesinden hakkında tedbir kararı verilen kiş ilerin yerleş im yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağ ı yer kolluk birimi görevli ve yetkilidir.
- Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teş kil etmez.

- Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişilerin, Bakanlığa ait barınma yerlerinin yetersiz kalması halinde, mülkî amirin, acele hallerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilceği düzenlenmiştir.
- Kolluk görevleri bu Kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış ve ilgili kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeteri kadar personel tarafından yerine getirilir.
- Teknik yöntemlerle takip başlığı altında, Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hakim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilceği, ancak, bu suretle, kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez ve kayda alınamayacağı hüküm altına alınmıştır.
- Şiddet uygulayan kişinin tedbir kararlarına aykırı hareket etmesi halinde üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulması ve aykırılığın her tekrarında on beş günden otuz güne kadar zorlama hapsine tabi tutulması, ancak zorlama hapsinin toplam süresinin altı ayı geçemeyeceği, işlenen fiilin ayrı bir suç oluşturması halinde bunun ayrıca bir soruşturma ve kovuşturmaya tabi tutulacağı düzenlenmiştir.
- Ayrıca, şiddetin önlenmesi ve koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin yedi gün yirmi dört saat esası ile yürütülecek “Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri”nin kurulması ve verilecek destek hizmetleri düzenlenmiştir.
- Söz konusu Merkezlerin görevlerinden bazıları şunlardır;
 - Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesi ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak ve verilen tedbir kararlarının sicilini tutmak,
 - Gerekli hallerde tedbir kararlarının alınması ve uygulanması için başvurularda bulunmak,
 - Şiddetin önlenmesi amacıyla bireysel ve toplumsal ölçekli programlar hazırlamak ve uygulamak,
 - Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde kurulan çağrı merkezinin yaygınlaştırılması ve yapılan müracaatların izlenmesi,
 - Şiddetin sonlandırılması için çalışan sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak,
 - Korunan kişilerin hakları, destek alabilecekleri kurumlar, iş bulma ve benzeri konularda kişiye rehberlik etmek ve meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak,
 - Tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarını ve kişiler üzerindeki etkilerini izlemek,
 - Psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde korunan kişiye yardım etmek,
 - Hakimin isteği üzerine şiddet mağduru ve şiddet uygulayan kişilerin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlamak,
 - Şiddet uygulayan kişinin öfke kontrolü, stresle baş etme, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılması; alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının yada ruhsal bozukluğun olması halinde bir sağlık kuruluşunda muayene ve tedavi olması; meslek edindirme kursların katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak,

- Kanunun uygulanmasında ile ilgili olarak kurumlararası koordinasyonun Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yerine getirileceği, kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerin Bakanlıkla ortak çalışmalar yürütmeleri konusunda teşvik edilecekleri, personelinin Bakanlık görevlilerine yardımcı olacakları düzenlenmiştir.
- Tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına, personel ve üyelerinin “kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği” konusunda eğitim programlarına katılmalarının sağlanması ve ayrıca ilk ve orta öğretim müfredatına kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik dersler konulacağı hükmü getirilmiştir.
- Medyaya farkındalık yaratma konusunda sorumluluklar getirilmiş olup bu kapsamda TRT ve diğer ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan televizyon ve radyolara özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Bakanlık tarafından hazırlanacak veya hazırlattırılacak materyalleri yayınlamak zorunluluğu getirilmiştir.
- Korunan kişi hakkında geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmesi hâlinde, onaltı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılacağı, korunan kişinin birden fazla olması halinde ise her bir kişi için bu tutar yüzde yirmi oranında artırılarak ödenir. Geçici maddi yardımlar şiddet uygulayandan rücu tahsil edileceği gibi gerçeğe aykırı beyanda bulunulması halinde korunan kişiden de rücu tahsilinin mümkün olacağı da düzenlenmiştir.
- Hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortası olmaması nedeniyle tedavi hizmetlerinden yararlanma hakkı bulunmayanlar genel sağlık sigortalısı sayılır. Önleyici tedbir kararı verilen kişilerin genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayacak rehabilitasyon giderleri Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bütçesinden ödeneceği düzenlenmiştir.
- Kanun kapsamında yapılan başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden herhangi bir masraf alınmayacağı ve yapılan ödemelerin her türlü vergiden muaf tutulacağı düzenlenmiştir.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından gerekli görülmesi halinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan hukuki, cezai ve idari her türlü davaya ve çekişmesiz yargıya gerekli görülmesi halinde katılması mümkündür.

Sığınmaevlerinin Yeniden Yapılandırılması Kapsamında Sığınmaevleri Yönetmeliği Çalışmaları

Sığınmaevlerinin nitelik ve nicelik olarak geliştirilmesi amacı kapsamında; 21-22 Eylül 2011 tarihlerinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve İl Müdürlüklerinin yöneticileri ile sığınmaevi hizmeti veren belediye ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin katılımıyla Sığınmaevlerinin Yeniden Yapılandırılması İstişare Toplantısı ve İstişare Toplantısı çıktılarını değerlendirmek üzere Yuvarlak Masa Toplantısı gerçekleştirilmiştir. Söz konusu toplantıları müteakiben bir çalışma grubu oluşturularak kadın sığınmaevlerinin nitelik ve nicelik olarak güçlendirilmesi, standardizasyonunun sağlanması ve esnek bütçeye kavuşturulması amacıyla, söz konusu kuruluşlarda istihdam edilecek personelin gerekli donanıma sahip olmasını sağlayacak maddeleri de içerecek şekilde “Sığınmaevleri Yönetmeliği Taslağı” hazırlanmıştır. Taslağa son şeklinin verilebilmesi amacıyla çalışmalar sürdürülmektedir.

UYGULAYICILARA YÖNELİK EĞİTİM ÇALIŞMALARI VE PROGRAMLARI

Şiddete maruz kalan kadınlara hizmet sunan kamu kurum/kuruluşlarında çalışan personelin “kadına karşı şiddet, aile içi şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi, şiddet mağdurlarına yaklaşım tarzı, konuya ilişkin yasal mevzuatın uygulanması” gibi konularda farkındalık ve duyarlılığını artırmak amacıyla ilgili Bakanlıklarla “Eğitim Protokolleri” imzalanmıştır:

- Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Polisin Rolü ve Uygulanacak Prosedürler Eğitimi Projesi Protokolü” Aralık 2006 yılında dönemin İçişleri Bakanı ile imzalanmış olup, 2006-2012 döneminde yaklaşık 45.000 polisin eğitimi gerçekleştirilmiştir.
- “Aile İçi Şiddet Mağdurlarına ve Mağdur Çocuklara Yönelik Verilen Hizmetlerin Kurumsal Kapasitesinin Artırılması ve İşbirliğinin Geliştirilmesine İlişkin Protokol”; Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü ve Emniyet Genel Müdürlüğü arasında, Ekim 2009’da imzalanmıştır. Protokol kapsamında; ülke genelindeki tüm polis merkezlerine Pol-Net üzerinden “Aile İçi Şiddet Olayları Kayıt Formu” iletilmiştir. Bu form ile ayrıca polis tarafından mağdurun risk değerlendirmesi yapılarak, teslim edileceği birimlerin dikkati çekilecek ve böylece yaşanması muhtemel olumsuz durumların önüne geçilmesi mümkün olacaktır. Diğer taraftan bahse konu Protokol gereğince; Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün yürütücülüğü, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu’nun mali desteği ile “Kadına Yönelik Aile içi Şiddetin Önlenmesinde Polisin Rolü ve Uygulanacak Eğitimler Uzman Eğitici Yetiştirme Projesi” gerçekleştirilmiştir. Proje’nin hedefi, Emniyet Teşkilatı içinde aile içi şiddetin önlenmesine ilişkin gerçekleştirilecek her türlü eğitim, seminer, sempozyum ve bilimsel aktiviteyi gerçekleştirebilecek bir uzman eğitici grubu yetiştirilmesi ve aile içi şiddet olaylarına yönelik polis müdahale modelinin oluşturulmasıdır. 19 polis memuru ile 4 psikolog’un katılım sağladığı Proje, Şubat 2011’de tamamlanmıştır.
- “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Sağlık Personelinin Rolü ve Uygulanacak Prosedürler Eğitimi Protokolü” Ocak 2008’de Sağlık Bakanı ile imzalanarak yürürlüğe girmiştir. Protokol kapsamında; 81 ilde yaklaşık 65.000 sağlık personelinin eğitimi tamamlanmıştır.
- “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Yargı Mensuplarının Rolü Projesi Protokolü” Nisan 2009’da dönemin Adalet Bakanı ile imzalanmış olup 326 Aile Mahkemesi Hakimi ve Cumhuriyet Savcısının eğitimi tamamlanmıştır.
- Nisan 2010’da “Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlilerinin Rolü ve Uygulanacak Prosedürler Eğitimi Projesi” Protokolü Diyanetten Sorumlu Devlet Bakanı ile Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı tarafından imzalanmış ve eğitimlere Ankara’da başlanmıştır. Eğitici eğitimlerinin tamamlanmasının ardından İç Anadolu Bölgesi’nde 12.000 din görevlisine ulaşılması hedeflenmektedir. İkinci adımda ise, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yurtdışında görevlendirilecek din görevlileri ve Başkanlığa bağlı Aile İrşat ve Rehberlik Bürolarının bulunduğu iller tercih edilerek diğer bölgelerden seçilecek illerde de proje uygulaması gerçekleştirilecektir. 2015 yılına kadar sürdürülmesi amaçlanan eğitimlerde

hedef Türkiye’de görev yapan 100.000 civarındaki din görevlisine ulaşmaktır. Halihazırda yaklaşık 100 din görevlisinin eğitici eğitimi tamamlanmıştır.

- Ülkemizde kadın erkek eşitliği alanında yaşanan sorunlar, nedenleri ve sonuçlarının yanı sıra çözüm yolları konularında kamu kurum/kuruluşlarında çalışan yöneticiler ile bilgi ve deneyim paylaşımında bulunmak, katılımcıların çalışmalarına toplumsal cinsiyet perspektifini yerleştirmelerine yönelik farkındalık yaratmak, duyarlık kazandırmak amacıyla 3 gün süren “Kadın Erkek Eşitliği Ve Toplumsal Cinsiyet Eğitimi” verilmektedir. Eğitimler, bugüne kadar alanda kadınlara yönelik çalışmalar gerçekleştiren taşra teşkilatı yöneticilerine yönelik olarak düzenlenmiştir. Bu kapsamda, Türkiye’nin 81 iline bağlı tüm ilçelerdeki Halk Eğitim Merkezi Müdürleri ile Tarım İlçe Müdürleri, İlçe Milli Eğitim Müdürleri ile İlçe Sosyal Hizmetler Müdürlerine yönelik olarak Mart 2009-Ekim 2011 tarihleri arasında eğitimler tamamlanmıştır. Ayrıca, Ekim 2011-Aralık 2011 tarihleri arasında Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü merkez ve taşra teşkilatında görev yapan yönetici ve uzman/uzman yardımcılara yönelik eğitimler gerçekleştirilmiş olup, söz konusu eğitimler devam etmektedir. Mart 2012 itibariyle toplam 2300 kamu görevlisi söz konusu eğitimlere katılım sağlamıştır.

- Adalet Bakanlığı’nın Aile ve Çocuk Mahkemelerinde görevli sosyal çalışma görevlilerinin (psikolog, pedagoğ ve sosyal hizmet uzmanı) mesleki bilgi ve tecrübesinin artırılması amacıyla uyguladığı hizmet içi eğitim seminerlerinde çocuk ve kadınlara yönelik şiddet ile aile içi şiddet konusuna yer verilmektedir. Bu kapsamda, söz konusu hizmet içi eğitimleri Mart-Mayıs 2012 tarihleri arasında yürütülmekte olup; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından uzman desteği sağlanmaktadır.

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı arasında "Kadınlar, engelliler, gazi ve şehit yakınlarına yönelik girişimcilik faaliyetlerinin geliştirilmesi ve kadın istihdamının arttırılmasını öngören işbirliği protokolü" 10 Şubat 2012 tarihinde imzalanmıştır. Protokolle kadın girişimciliğinin artırılması ve kadın istihdamının artırılmasına yönelik çalışmalar yürütülmesi planlanmaktadır.

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı arasında; istihdam, çocuk işçiliği ve sosyal yardımlar konularında işbirliği protokolü 17 Şubat 2012 tarihinde imzalanmıştır. Protokolde; iş ve aile yaşamının uyumlulaştırılması ve bu çerçevede kreş hizmetlerinin yaygınlaştırılması, işsizlere yönelik İŞKUR tarafından uygulanan işgücü yetiştirme kurslarına ilişkin eğitim modüllerine toplumsal cinsiyet eşitliği, kadının insan hakları, çalışma yaşamında haklar, kadına yönelik şiddetin önlenmesi, aile eğitimi, konularına yer verilmesi için çalışmalar yapılması ve mevsimlik gezici tarım işçileri olarak çalışan kadınların çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması, şiddet mağduru, tahliyesine bir yıldan az kalmış, kocası ölmüş, kocası tarafından terk edilmiş, kocası cezaevinde olan veya boşanmış kadınların İŞKUR’a erişiminin sağlanması gibi kadınların ekonomik yaşama katılımlarının artırılmasına ve güçlendirilmesine önemli katkı sağlayacak hususlara yer verilmiştir.

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı arasında imzalanan işbirliği Protokolü ile diğer konuların yanı sıra, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konularının ilgili lisans programlarına dahil edilmesi, burslara ilişkin karar

verme süreçlerinde kız öğrencilere olumlu ayrımcılık yapılması gibi konularda işbirliği yapılması karara bağlanmıştır.

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Jandarma Genel Komutanlığı arasında kadına karşı şiddet, aile içi şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi, şiddet mağdurlarına yaklaşım tarzı, konuya ilişkin yasal mevzuatın uygulanması konularında eğitim ve işbirliğinin artırılması amacıyla İşbirliği Protokolü 12 Nisan 2012 tarihinde imzalanmıştır. Protokol ile, Jandarma Genel Komutanlığı bünyesindeki okulların müfredatlarına “toplumsal cinsiyet eşitliği” ve “kadına yönelik şiddetin önlenmesi” konularının dahil edilmesi için gereken çalışmalar yapılacak; er ve erbaşlara yönelik olarak kadına yönelik şiddet, töre namus cinayetleri konularında eğitimler verilmesi; Jandarma komutanlıkları ile karakollara başvuran şiddet mağduru kadınlara dağıtılmak üzere bilgilendirici ve yönlendirici Broşürler hazırlanması çalışmaları yürütülecektir. Bu Protokol ile, kadına yönelik şiddet konusu Jandarma okullarında ilk kez bir dönemlik bağımsız bir ders haline gelmiştir.

- 20 Mart 2012’de yürürlüğe giren “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun”un getirdiği yeni düzenlemelere ilişkin uygulayıcıların bilgi ve farkındalıklarını artırmak üzere Türkiye’nin 7 bölgesinde 16 ilde, tüm illerden Vali Yardımcısı, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdür ve Müdür Yardımcıları, İl Sağlık Müdürü, İl Milli Eğitim Müdürü, İl Sosyal Güvenlik Müdürü, İl Jandarma Komutanı, İl Emniyet Müdürü, illerde görev yapan Sosyal Hizmet Uzmanları, ilk kabul birimi sorumluları, sığınma evi müdürleri, İlçe Emniyet Amirleri, İlçe Jandarma Komutanları, Kaymakamlar, Cumhuriyet Başsavcıları/Savcıları, İl Adalet Komisyonu temsilcilerinin katılımıyla toplantılar düzenlenmesi ve bu toplantılar yoluyla yaklaşık 6500 kişiye ulaşılması hedeflenmektedir.

KAMU FARKINDALIĞI YARATMA KAMPANYALARI SÜRDÜRÜLMESİ

- Vatani görevini yapmakta olan er ve erbaşlara yönelik olarak her yıl verilen Yurttaşlık Sevgisi eğitim programına; kız çocukların eğitimi, kadınların istihdama ve karar alma mekanizmalarına katılımı, kadına karşı şiddet ve töre cinayetleri, kadının insan hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konuları dahil edilerek, tüm bu konuları içeren eğitim materyali ve afişler Genel Müdürlük tarafından hazırlanarak, Genel Kurmay Başkanlığı’na iletilmiştir. Bu kapsamda, her yıl 450.000 er/erbaşa söz konusu eğitimler verilmektedir.

- 2011 yılı, 25 Kasım Kadına Karşı Şiddetle Mücadele ve Dayanışma Günü çerçevesinde ise kadına yönelik şiddetle mücadelede erkek katılımının önemine vurgu yapan “Biz De Varız” Bildirisi hazırlanarak imzaya açılmıştır. Bildirgeye ilk imza Sayın Başbakan tarafından atılmış, Bildirge erkek milletvekillerince de desteklenmiştir. Bildiri Kasım 2011- Mart 2012 arasında 15.000 üzerinde kişi tarafından imzalanmıştır.

- Kadına yönelik şiddetin önemli bir toplumsal sorun olduğuna dikkat çekmek, bu soruna ilişkin farkındalık yaratmak ve şiddetle mücadelede toplumsal bilincin artırılmasını sağlamak amacıyla basılı ve görsel yayınlar hazırlanmakta; afişler, broşürler ve kılavuzlar yayınlanmakta; ayrıca konuya ilişkin spot filmler hazırlanmaktadır. Örneğin, 25 Kasım haftasında ve 8 Mart haftasında hazırlanan broşürlerin dağıtımı yapılmıştır. Bunun yanı sıra,

toplumun dikkatini konuya çekmek amacıyla 25 Kasım haftasında oynanan Süper Lig maçlarına, futbolcuların “kadına karşı son” yazılı bannerlar ile çıkmaları sağlanmıştır. Örneğin 9 Mart 2012 tarihinde gerçekleştirilen Milli Piyango çekilişi 8 Mart Dünya Kadınlar Günü temasıyla hazırlanmıştır.

- Geleceğin medya profesyonelleri olan Türkiye’deki çeşitli iletişim fakültelerinden öğrencilere toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konularında farkındalık kazandırılması amacıyla 2008 yılından bu yana, “Toplumsal Cinsiyet ve Medya Atölyesi” çalışması düzenlenmektedir. Atölye programı beş günlük olup ilk iki gün tamamen eğitime ayrılmaktadır. Bu kapsamda 2010 yılı Kasım ve Haziran aylarında Akdeniz Üniversitesi ve İzmir Ekonomi Üniversitesi işbirliğinde atölye çalışmaları düzenlenmiştir.

- 2008 yılından bu yana “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Yerel Medya Çalışanlarının Rolü ve Haber Yazma Atölyesi” çalışmaları yürütülmektedir. Söz konusu eğitim çalışmaları ile yerel medya çalışanlarına yönelik olarak toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konularında farkındalık kazandırmak amaçlanmaktadır. Bugüne kadar Atölye Çalışmasına toplam 170 medya çalışanı katılım sağlamıştır. 2010 yılında Kars ve Antalya illerinde eğitimler düzenlenmiştir.

ŞİDDET MAĞDURLARINA YÖNELİK DANIŞMANLIK VE DİĞER DESTEK HİZMETLERİ

8 Haziran 2011 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Kanun Hükmünde Kararname ile, kadın erkek eşitliği konusundaki ulusal mekanizma son şeklini almış ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, yeni kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın ana hizmet birimlerinden biri olarak yeniden yapılandırılmıştır. Son düzenlemeye göre, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün görevleri şunlardır:

- Bakanlığın kadınlara yönelik koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek ve koordine etmek.
- Kadına karşı ayrımcılığın önlenmesi, kadının insan haklarının ve toplumsal statüsünün korunması ve geliştirilmesi, kadının toplumsal hayatın tüm alanlarında etkin hâle getirilmesine yönelik ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesi çalışmalarını koordine etmek, belirlenen politika ve stratejileri uygulamak, uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek.
- Kamu kurum ve kuruluşları, gönüllü kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişilerce kadınlara yönelik yürütülen sosyal hizmetlere ilişkin ilke, usûl ve standartları belirlemek ve bunlara uyulmasını sağlamak.
- Kadına karşı her türlü ayrımcılığı önlemek ve kadının insan haklarını geliştirmek amacıyla faaliyet ve projeler yürütmek, bu alanda yapılan çalışmalara destek vermek.
- Kadının insan hakları konusunda kamuoyunu bilgilendirmek ve aydınlatmak suretiyle toplumsal bilinçlenmeyi geliştirmek.

- Kadına yönelik her türlü şiddet, töre ve namus cinayetleri, taciz ve istismarın önlenmesi için çalışmalarda bulunmak, kadının aile ve sosyal yaşamdan kaynaklanan sorunlarının çözümüne destek oluşturmak.
- Sağlık, eğitim, kültür, çalışma ve sosyal güvenlik başta olmak üzere bütün alanlarda kadınların ilerlemesini sağlayıcı ve karar mekanizmalarına katılımını artırıcı çalışmalarda bulunmak.

Kadına yönelik şiddetle mücadele, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye dayanılarak hazırlanan "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevlerine İlişkin Yönerge" ile Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğuna verilmiştir. Yönergenin ilgili maddesine göre; "Kadına yönelik her türlü şiddet, taciz ve istismarın önlenmesi için çalışmalarda bulunmak, kadının aile ve sosyal yaşamdan kaynaklanan sorunlarının çözümüne destek oluşturmak" Genel Müdürlüğün temel görevleri arasında sayılmıştır. Böylece Genel Müdürlük, politika geliştirme görevinin yanı sıra icracı bir yapıya kavuşmuş; taşra teşkilatı ve yeterli bütçesiyle sahaya yayılarak daha etkin bir işleyişe kavuşmuştur.

Yeni düzenleme ile birlikte, kadın sığınmaevlerinin sevk ve idaresi görevi de Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü sorumluluğuna verilmiştir. Halihazırda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'ne bağlı 60 sığınma evi vardır ve toplam kapasitesi 1427'dir. Ayrıca, Belediyelere bağlı 28, özel hukuk tüzel kişileri ile insan ticareti mağdurlarına hizmet veren 3 sığınma evi bulunmaktadır. Toplam sayıları Mart 2012 itibarıyla 88 olan sığınmaevi açılması konusundaki çalışmalar ivme kazanarak devam etmektedir.

YILLAR İTİBARIYLA KADIN SIĞINMAEVLERİ SAYISI (KSGM'ye Bağlı)		
YILLAR	KADIN SIĞINMAEVİ SAYISI	KADIN SIĞINMAEVİ KAPASİTESİ
2010	43	943
2011	53	1180
2012	60	1427

KADIN SİĞINMAEVLERİNDEN YARARLANAN KADIN SAYILARI			
YIL	KADIN	ÇOCUK	TOPLAM
2010	2824	1438	4262
2011	3937	1454	5391

Kadın sığınmaevleri yasal mevzuatta “fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik istismara uğrayan kadın veya erkeklerin psiko-sosyal ve ekonomik problemlerinin çözümlenmesi sırasında varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla geçici bir süre kalabilecekleri yatılı sosyal hizmet kuruluşları” olarak tanımlanmıştır.

Yürürlükte bulunan Yönetmeliğe göre, kadınların kuruluştaki kalma süresi 3 aydır. Bu süre kuruluş müdürlüğünün teklifi ve il müdürünün onayı ile üç ay daha uzatılabilmektedir. Bu hükmün uygulamada sıkıntı yaratmaması için süre bitiminde kadınların durumlarının mutlaka Koordinasyon ve Değerlendirme Komisyonu toplantısında görüşülmesi ve sorunlarının çözümüne kadar süre uzatımına gidilmesine ilişkin düzenleme getirilmiştir.

Kadın sığınmaevinden ayrılan kadınlara kira ve çocuklarına eğitim yardımı sağlanmakta, iş bulmalarına destek sağlanması için Belediye Başkanlıkları ile işbirliği protokolleri yapılmakta, işe yerleşerek kadın sığınmaevlerinden ayrılan kadınlar ve çocuklarının geçici bir süre kalabilecekleri stüdyo daireler temin edilebilmesi için Toplu Konut İdaresi Başkanlığı nezdinde girişimlerde bulunmaktadır.

Ayrıca kadınlara ayrılmalarından önce gündüzlü koruyucu-önleyici hizmetleri ile ilgili bilgi verilerek gereksinim duymaları halinde bu kuruluşlardan ücretsiz olarak yararlanabilecekleri bildirilmektedir. Bu bağlamda, aile danışma merkezleri ve toplum merkezleri hakkında bilgi verilmektedir. Ayrıca ayrılmalarından önce kendi talepleri doğrultusunda aileleri ya da eşleri ile bağlantı kurulması ve kadının, sığınmaevine gelmesine yol açan sorunların çözümü için aile bireyleri ile mesleki çalışma yapılması mümkün olabilmektedir.

Kadın sığınmaevine kabul edilen kadınların şiddetsiz bir ortamda, yaşadıkları travma ile başa çıkabilmeleri yeniden sağlıklı ilişkiler sürdürebilmelerine destek olmak üzere mesleki çalışmalar yapılmakta (Kadın sığınmaevlerinde görevli psikolog, sosyal çalışmacı ve çocuk gelişimciler tarafından), kadın sığınmaevlerinden ayrıldıktan sonra yaşamlarını kendi talepleri doğrultusunda sürdürmeleri için destek olunmaktadır. Bu destek çalışmaları kapsamında aileleri ya da eşleri ile birlikte olmak ve bunun için destek sağlanmasını istemeleri halinde aileleri ya da eşlerinin bulunduğu illerdeki toplum merkezleri ya da aile danışma merkezleri aracılığı ile mesleki çalışmalar sürdürülerek aile ilişkilerinin daha sağlıklı olmasına destek olunmaktadır.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün kadına yönelik şiddetle mücadeledeki hedefleri arasında "sığınmaevlerinin yeniden yapılandırılması" bulunmaktadır. Bu hedef kapsamındaki amaç, fiziki koşulların standardizasyonu, kadroların nitelik ve nicelik olarak güçlendirilmesi, ortaklaşmış iletişim ağı kurulması, ihtisaslaşmış sığınmaevlerinin açılmasıdır. Bu çerçevede; 2015 yılına kadar 81 ilin tamamında en az bir tane sığınmaevi, ilk kabul birimi, çağrı merkezi (Alo 183) ve Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi açılmasının sağlanması ve sığınma evlerinin toplam kapasitesinin 3000'lere çıkartılması hedeflenmektedir. Bu kapsamdaki ikincil mevzuat çalışmaları devam etmektedir.

Şiddete uğrayan ya da uğrama riski taşıyan ve desteğe gereksinimi olan kadınlara yönelik diğer danışma hizmetleri de kadına yönelik şiddetle mücadele diğer bir önemli mekanizmadır. Bu çerçevede;

- Şiddete uğrayan ya da uğrama riski taşıyan ve desteğe gereksinimi olan kadınlara ve çocuklara psikolojik, hukuki ve ekonomik alanda danışmanlık hizmetleri sunmak ve yararlanabilecekleri hizmet kuruluşları konusunda bilgilendirerek, gereksinim duydukları hizmet türüne en kısa zamanda ulaşmalarını sağlamak amacıyla "Alo 183 Hattı" hizmet vermektedir.
- Barolara bağlı kadın danışma merkezleri, kadın hakları/hukuku komisyonu/kurulu adı altında Medeni Kanun başta olmak üzere, temel yasalarda kadın erkek eşitliğinin sağlanması konusunda çalışmalar yapmakta, kadın hakları ve nereye, nasıl başvurulacağı hususunda yeterli bilgiye sahip olmayan kadınlara ücretsiz olarak danışmanlık hizmeti vermektedirler.
- Bünyesinde kadın hukuku komisyonu bulunan baro temsilcilerinin katılımıyla oluşan Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu (TÜBAKKOM) ise yine aile içi şiddet de dahil olmak üzere, kadınlara karşı yapılan her türlü ayrımcılıktan kaynaklanan sorunlara çözüm getirilmesi için çalışmalar yürütmektedir.
- Şiddete uğrayan kadınlara yönelik çeşitli hizmetler, sivil toplum kuruluşlarınca da yürütülmektedir. Bu kuruluşlar tarafından danışma merkezlerinde, kadınlara hukuki ve psikolojik destek verilmekte, gerekli hallerde de sığınma evlerinde barınma olanağı sağlanmaktadır.
- Bunlara ek olarak, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı 48 "Aile Danışma Merkezi"nde ve 95 "Toplum Merkezi"nde de şiddete uğrayan kadınlara psikolojik, hukuksal danışmanlık ve ekonomik yardımlar yapılmakta, kadın sığınmaevlerinde kalma talebi olan kadınlar değerlendirilerek ilgili birimlere yönlendirilmektedir.
- Kalkınma Bakanlığı Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresine bağlı 40 adet Çok Amaçlı Toplum Merkezi (ÇATOM) ise bölgede eğitim, yönlendirme, meslek edindirme vb. konularda kadınlara hizmet sunmaktadır.
- 51 ilde hastanelerin acil servislerinde oluşturulan 103 "Psikososyal Destek ve Krize Müdahale Birimleri"nde aile içi şiddet konusunda da psikososyal destek hizmetleri sağlanmaktadır.

- Ayrıca, her ailenin bir Aile Sosyal Destek Uzmanına sahip olması amacıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından çalışmalar başlatılmıştır.
- Şiddet mağduru kadınların kolay erişebilecekleri ve hızlı müdahalenin yapılması amacıyla hizmet sunan İlk Kabul Birimleri'nin ülke geneline yaygınlaştırılması çalışmaları sürdürülmektedir.
- "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun"un getirdiği düzenlemeler çerçevesinde "Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri" kurulması çalışmaları sürdürülmektedir.

STK'LAR VE DİĞER İLGİLİ TARAFLAR İLE İŞBİRLİĞİNİN SÜRDÜRÜLMESİ

Ülkelerde demokrasinin yerleşmesinde kilit öneme sahip olan ve devlet ile halkın arasında köprü rolü üstlenen sivil toplum kuruluşları kadının toplumsal rolünün güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması sürecinde de önemli çalışmalar yürütmektedir. Toplumun ihtiyaç ve taleplerinin tarafsız bir şekilde kamu politikalarına aktarılması sivil toplum kuruluşları ile kamu otoriteleri arasındaki etkili işbirliklerine bağlıdır. Ülkemizde de kadın erkek eşitliğinin sağlanması konusunda çalışmalar yürütmekle görevli Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, yürütmüş olduğu ve gelecekte yürütmeyi planladığı bütün çalışmaların hazırlık, uygulama ve izleme süreçlerine kadın hakları konusunda faaliyette bulunan STK temsilcilerini dahil etmektedir.

"Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun"un hazırlanması ve TBMM'de kabul edilmesi sürecinde:

- 13 Eylül 2011'de Büyükşehir Belediyesi olan 17 ilin Baro Başkanlarının katılımıyla,
- 19 Eylül 2011'de sivil toplum kuruluşları ve ilgili kurum temsilcilerinden yaklaşık 100 kişinin katılımıyla,
- 22 Eylül 2011 tarihinde Ankara Aile Mahkemelerinde görevli 20 hakim ve aile içi şiddet vakalarından sorumlu iki Cumhuriyet savcısının katılımıyla toplantılar gerçekleştirilmiştir.
- Ayrıca 22 Ekim 2011'de, İstanbul'da kadın konusunda faaliyet gösteren 236 STK'yı temsil eden ekip ile bir araya gelinmiştir.
- Bunların yanı sıra Kanun tasarısı hakkında 68 kamu kurum- kuruluşunun görüşü alınmıştır. Bu kapsamda 27.12.2011, 12.01.2012, 15.01.2012 tarihlerinde sivil toplum kuruluşları ve akademisyenlerin katılımıyla toplantılar gerçekleştirilmiştir.
- "Sığınmaevi Yönetmeliği Taslağı" hazırlık sürecinde 4-6 Nisan 2012 tarihlerinde sivil toplum kuruluşlarının görüşlerinin alınması amacıyla çalıştaylar düzenlenmiştir.

SONUÇ

Gerek ilk bölümde bilgi verilen başörtülü kadınların durumuna ilişkin yapılan çalışmalar, gerekse kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda son dönemlerde meydana gelen gelişmelerin olumlu etkilerinin bir sonraki rapor dönemine kadar daha net biçimde ortaya çıkacağı ve Komite ile paylaşılacağı düşünülmektedir. Bu süreçte, her iki konuya ilişkin çalışmaların kesintisiz sürdürülmesi ve çalışmalara devlet kurumlarının yanı sıra ilgili diğer paydaşların da (yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri, özel sektör ve medya) dahil edilmesi konusundaki kararlılığımızı belirtmek isteriz. Yasa değişiklikleri ve yeni yasanın uygulamasına ilişkin kapsamlı olarak sürdürülen çalışmalar sadece başlangıç teşkil etmektedir. Her iki konuda da uygulamada yaşanan sorunlarımızın farkında olarak attığımız adımların önümüzdeki dönemde de sürdürüleceği konusunu Komite üyelerinin dikkatine sunarız.